

Ο πολυαγαπημένος ραδιοφωνικός παραγωγός και μουσικός δεν έκρυψε ποτέ τον αριθμό στο χέρι του, ενθύμιο του μαρτυρίου του στα στρατόπεδα συγκέντρωσης των Ναζί. Στην βιογραφία του που συνέγραψε ο ανηψιός του Ερρίκος Αρώνες και κυκλοφόρησε από τις [εκδόσεις Φερενίκη](#) το 2012, ο Ζακ Μεναχέμ, που έφυγε από τη ζωή το 2008, διηγείται την Οδύσσεια της ζωής του σε μια συγκλονιστική αφήγηση που κρατά ζωντανή τη μνήμη του μεγάλου Εγκλήματος των Ναζί αλλά και αυτή των επιζώντων που πλέον δεν είναι μαζί μας....

“Έτσι έκανε πάντα ο Ζακ. Επιβίωνε.” γράφει ο Ερρίκος Αρώνες στην εισαγωγή της βιογραφίας του για τον θείο και «κατ’ επιλογήν» πατέρα του, τον αείμνηστο Ζακ Μεναχέμ. «Σε ηλικία δεκαέξι ετών πέρασε από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης την περίοδο του Ολοκαυτώματος, όπου έπαιρνε την κάθε αναπνοή του διερωτώμενος αν θα είναι η τελευταία του.

Στη συνέχεια, αντί να τα παρατήσει ή να μοιρολατρεί γι’ αυτά που του έτυχαν, ταξίδεψε ολόκληρο τον κόσμο ακολουθώντας το όνειρό του να γίνει μουσικός, αποκτώντας γνώσεις, εμπειρίες και γνωριμίες. Γύρισε στην πατρίδα του, ερωτεύτηκε μια αξιοθαύμαστη γυναίκα και έζησε πλάι της μια ευτυχισμένη ζωή, που έμελλε να τους χαρίσει δύο παιδιά και από αυτά τρία εγγόνια.

Έχτισε μια πολυετή καριέρα αφιερωμένη στη μεγάλη του αγάπη για τη μουσική, συνεργάστηκε με τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της εποχής του, μύησε τους Έλληνες στη Μουσική του Κόσμου, χάρισε αξέχαστες στιγμές στους ακροατές του με τη φωνή και τα λόγια του, παρήγαγε μουσική, ραδιόφωνο, τηλεόραση, ονομάστηκε «πατέρας όλων των μετέπειτα ραδιοφωνικών παραγωγών», διασκέδασε το κοινό του για μια ολόκληρη ζωή, διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος του Δήμου Αθηναίων, πρόεδρος του Πνευματικού Ιδρύματος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Αθηνών, και τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις από σημαντικούς εθνικούς φορείς για την καλλιτεχνική και κοινωνική του προσφορά.....

Θεώρησα χρέος μου η ιστορία της ζωής του Ζακ να καταγραφεί και να μείνει στην ιστορία όπως εκείνος θέλησε να την αφηγηθεί, όχι μόνο από σεβασμό στον πόνο και τους κόπους του, αλλά από τη βαθιά μου πίστη ότι το διδάγμα της, το νόημα ανάμεσα στις γραμμές, πρέπει να το διδαχθούν οι επόμενες γενιές ως παράδειγμα προς μίμηση.»

«Γεννήθηκα το 1928 στη Θεσσαλονίκη, όπου και μεγάλωσα.» ξεκινά την αφήγηση της ζωής του ο Ζακ Μεναχέμ. «Θυμάμαι την πόλη πολύ ζωντανά, σαν μια γειτονιά γεμάτη αγάπη. Η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, μια από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη τότε, απαρτιζόταν κυρίως από Σεφαραδίτες. Η συμβίωση με τους Έλληνες Χριστιανούς ήταν πολύ ειρηνική, μας είχαν δεχθεί στην κοινωνία τους με πολλή θέρμη.

Ο πατέρας μου Ντάριο είχε ένα μαγαζί με φωτογραφικά είδη. Η μητέρα μου Πολέτ ήταν μια όμορφη και αριστοκρατική γυναίκα. Ήταν μια πολύ δυνατή προσωπικότητα. Έπαιζε μουσική, όπως όλοι μας άλλωστε, κι έγραφε άρθρα για μια ελληνική εφημερίδα, την «Πρωία». Τη θυμάμαι καθισμένη στο κρεβάτι να παίζει κιθάρα και να σιγοτραγουδά. Οι ήχοι αντηχούν στ' αυτιά μου εβδομήντα χρόνια μετά, σαν να παίζει ακόμα δίπλα μου. Με συνέπαιρνε η φωνή της. Εκεί γνώρισα τη μουσική. Το 1937 μετακομίσαμε στην Αθήνα. Την 28η Οκτωβρίου 1940 κηρύχθηκε ο πόλεμος. Μας ξύπνησαν οι σειρήνες.

Πήγαμε να μείνουμε στο σπίτι μιας θείας μου στην οδό Πατησίων. Όλοι οι άνδρες της οικογενείας μου πολεμούσαν στην Αλβανία. Μετά ήρθαν οι πικρές σελίδες της Ιστορίας, το γερμανικό τελεσίγραφο, η υποχώρηση και τέλος η σκυθρωπή εκείνη Μεγάλη Εβδομάδα του 1941 που έκλεισε με την κατάληψη των Αθηνών.

Στεκόμουν, θυμάμαι, στην τσάντα του σπιτιού μας κι έβλεπα τις γερμανικές μοτοσυκλέτες να περνούν από την Πατησίων. Εκείνη τη στιγμή ήξερα με βεβαιότητα ότι κάτι σοβαρό θα συνέβαινε αργά ή γρήγορα.

Η αρχή για εμάς έγινε όταν οι Γερμανοί είπαν ότι οι Εβραίοι των Αθηνών πρέπει να παρουσιάζονται μία φορά την εβδομάδα στη Συναγωγή της οδού Μελιδώνη. Τότε ο πατέρας μου σκέφθηκε ότι ήταν καιρός να εγκαταλείψουμε το σπίτι στο οποίο μέναμε και να κρυφτούμε. Αλλάξαμε όνομα και ο Έβερτ, πατέρας του αιιμνηστου πολιτικού και τότε Αρχηγός της Αστυνομίας, ο οποίος είχε βοηθήσει πολλούς Εβραίους, μας βοήθησε να βγάλουμε ψεύτικες ταυτότητες με ελληνικά ονόματα και θρήσκευμα Χριστιανικό Ορθόδοξο.

Τον πατέρα μου όμως δεν τον βοηθούσε ιδιαίτερα η ταυτότητα, γιατί είχε μια έντονη εβραϊκή προφορά που τον πρόδιδε. Η ταυτότητά μου ήταν από πορτοκαλί χαρτόνι και είχε καρφίτσωμένη επάνω με ένα συνδετήρα τη φωτογραφία μου. Με την ταυτότητα αυτή μπορούσαμε να περνάμε τους ελέγχους των στρατευμάτων κατοχής.

Στις 2 Απριλίου του 1944 συνελήφθη ο πατέρας μου. Ήταν Παραμονή του Πέσσαχ, του Πάσχα των Εβραίων.

Οι Γερμανοί ανακοίνωσαν ότι θα μοίραζαν άζυμα στη Συναγωγή που ήταν τότε, όπως και τώρα, στην οδό Μελιδώνη, στο Μοναστηράκι. Όσοι από τους Εβραίους πίστεψαν την ανακοίνωση πήγαν στη Συναγωγή να παραλάβουν τα άζυμα, απαραίτητα για τον εορτασμό του Πάσχα, αλλά κυρίως για να σβήσουν την πείνα τους.

Τελικά όμως, αντί να παραλάβουν το ψωμί, παρέλαβαν τους ίδιους. Ο πατέρας μου συνελήφθη μαζί με το γαμπρό μου Βίκο Μπρούδο, τον άνδρα της αδελφής μου Ρίτας. Είχαν παντρευτεί μόλις λίγους μήνες πριν. Τους έστειλαν στο Άουσβιτς. Τον πατέρα μου τον εκτέλεσαν αμέσως, αυτό όμως το έμαθα πολύ αργότερα.

20 Ιουνίου 1944. Ένας εβραίος προδότης, ονόματι Ρεκανάτι, πρόδωσε το θείο μου Αλμπέρτο Ζιβρέ. Ένας αξιωματικός ονόματι Λέμαν των SS, δύο άλλοι Γερμανοί της Γκεστάπο και ένας έλληνας διερμηνέας μαζί με τον Ρεκανάτι, ήρθαν στο φωτογραφείο του στην Καλλιθέα. Βρέθηκα εκεί εντελώς τυχαία, στην κακή στιγμή, καθώς είχα πάει να πάρω μελάνι για να γεμίσω την πένα μου. Μόλις τους είδα, κατάλαβα. Δεν αντιστάθηκα, τους κοίταξα χωρίς απορία και τους ακολούθησα.

Κατάπια μονομιάς την πορτοκαλί χαρτονένια ταυτότητα, μαζί με το συνδετήρα και τη φωτογραφία μου. Δεν το σκέφτηκα ούτε λεπτό. Αν έβρισκαν την ταυτότητα θα έβρισκαν και την υπόλοιπη οικογένειά μου, λόγω του ότι τα ελληνικά ονόματά μας ήταν ίδια, και θα μου έκαναν παραπάνω βασανιστήρια για να μάθουν ποιος μου την είχε εκδώσει.

Η έλλειψη ταυτότητας φυσικά καθόλου δεν δυσκόλεψε τους Γερμανούς να καταλάβουν το θρήσκευμά μου. Μου κατέβασαν το παντελόνι και πριν καν το καταλάβω βρέθηκα στα υπόγεια της οδού Μέρλιν, όπου ήταν και η αρχή της Οδύσσειάς μου. Εκεί, σε εκείνο το μπουντρούμι, κατάλαβα πόσο γενναίοι είμαστε οι Έλληνες. Ζούσαμε σαν ζώα, ο ένας επάνω στον άλλο, και μας έβγαζαν μόνο πέντε λεπτά το εικοσιτετράωρο. Κανείς όμως δεν έχανε την ανθρωπιά του.

Ο καθένας έβρισκε τη δύναμη να ψιθυρίσει στον διπλανό του: «Μη φοβάσαι. Κράτα. Θα περάσει κι αυτό». Μέρες, εβδομάδες, μήνες περνούσαν κι έβλεπα το στρατόπεδο ν' αδειάζει, να ξαναγεμίζει και να ξαναδειάζει. Τα βασανιστήρια ήταν καθημερινά σε κοινή θέα και γίνονταν κυρίως προς τέρψιν των Γερμανών. Κάποτε έφτασε το τρένο με την αποστολή των κερκυραίων κρατουμένων.

Μέσα στο ίδιο τρένο, φυσικά χωρίς να το καθαρίσουν, χωρίς να μας δώσουν φαγητό ή νερό, χωρίς κουβέρτες, χωρίς ήλιο, χωρίς αέρα σχεδόν, μπήκαμε όσοι περισσότεροι –και πολλοί περισσότεροι– χωρούσαν στα βαγόνια του, που πριν χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά αλόγων.

Η βρώμα και η δυσωδία ήταν απεριγράπτη, ακόμα και πριν στοιβαχτούμε περίπου εκατό άτομα σ' ένα βαγόνι το οποίο έφερε ταμπέλα «Άλογα 8, Άνδρες 12». Και φύγαμε. Η διαδρομή ήταν περίπου δύο εβδομάδες, αλλά ίσως να κάνω και λάθος, αφού τίποτα δεν σημάδευε το πέρασμα του χρόνου εκεί μέσα.

Χρησιμοποιούσαμε για τουαλέτα εκατό ανθρώπων μία από τις τέσσερις γωνίες του βαγονιού. Αλλά το χειρότερο απ' όλα ήταν η δίψα. Παρακαλούσαμε ουρλιάζοντας από τα παράθυρα για νερό, αλλά κανείς δεν έκανε τίποτα. Καθώς το βαγόνι αφήνει έναν από τους σταθμούς, πεθαίνει ο πρώτος. Οι γυναίκες κυριεύονται από υστερία, τα παιδιά κλαίνε. Χτυπάμε τις πόρτες να μας ανοίξουν να βγάλουμε έξω τον νεκρό, αλλά το χτύπημα χάνεται στο θόρυβο της ατμομηχανής. Αφήνουμε τον νεκρό σε μια γωνιά.

Σε λίγες ώρες πεθαίνει άλλος ένας και μετά άλλος. Τους βάλαμε τον έναν πάνω στον άλλο και το ταξίδι συνεχίστηκε. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα άλλο. Ζούσαμε σε μια νάρκη, δεν είχαμε τίποτα στο μυαλό μας. Το μόνο που περιμέναμε ήταν πότε θα ανοίξει η πόρτα και τι θα αντιμετωπίσουμε μετά.

Το τρένο σταματά και οι πόρτες επιτέλους ανοίγουν. «Έξω!» διατάζουν επιτακτικά οι φρουροί κρατώντας τη μύτη τους με ένα μαντήλι. Κατεβαίνοντας από το τρένο, είδαμε την επιγραφή του στρατοπέδου: «Μπίργκεναου».

Η πρώτη επιλογή γίνεται εκείνη την ώρα. Οι γέροι, οι άρρωστοι και οι πληγωμένοι περνούν από έναν αξιωματικό των SS με μαύρη στολή και από ένα γιατρό. Ύστερα μπαίνουν στα φορτηγά για να πάνε σε ένα περίεργο ίδρυμα που θεραπεύει όλες τις παθήσεις μέσα σε δέκα λεπτά: το κρεματόριο.

Τους υπόλοιπους μας πήγαν για μπάνιο. Καθώς έτρεχε το παγωμένο νερό, μας χτυπούσαν με πέτσινες ζώνες, για να μας σπάσουν το ηθικό. Μετά ξύρισαν κάθε τρίχα του σώματός μας και περάσαμε όλοι από ένα γερμανό στρατιώτη, που μας πενούσε μ' ένα σφουγγάρι βουτηγμένο σε φαινικό οξύ για απολύμανση. Το τσούξιμο ήταν απεριγράπτο.

Μετά μας έβαλαν, ακόμα γυμνούς, παραταγμένους σε πεντάδες. Η γη όμως ήταν βρεγμένη και γεμίσαμε λάσπες. Μας έστελναν γελώντας ξανά στις βρύσες με το παγωμένο νερό και ξανά στο στρατιώτη με το σφουγγάρι. Αυτό επαναλήφθηκε αρκετές φορές, μέχρι που βαρέθηκαν και μας άφησαν στη γραμμή. Πολλοί είχαν πυρετό κι έβηχαν, έτρεμαν. Μας έβαλαν θερμόμετρο και όποιος είχε πάνω από 37 θεωρείτο άχρηστος και πήγαινε απευθείας για εκτέλεση.

Κάποιος στρατιώτης ανήγγειλε: «Θα σας φέρουμε να φάτε». Η ελπίδα γλίστρησε στις καρδιές μας. Θα φάμε, άρα θα ζήσουμε. Οι Γερμανοί δεν σπαταλούν την τροφή τους για μελλοθάνατους.

Αμέσως μου χτύπησαν τον αριθμό στο αριστερό χέρι. Σου τρυπούσαν το δέρμα με καρφί και πάνω έριχναν μελάνι με μπαρούτι. Σήμερα θα μπορούσα να το βγάλω με μια πλαστική επέμβαση. Δεν θα την έκανα όμως ποτέ. Για μένα αποτελεί τίτλο τιμής. Είμαι ένας από αυτούς που μια ακραία απολυταρχική εξουσία, ένα παραλήρημα της ιστορίας, τους κατάργησε σαν ανθρώπινα πλάσματα και τους μετέτρεψε σε αριθμούς. A15429. Αυτό ήμουν εκεί. Ή δεν ήμουν...»

Οι μήνες που πέρασε στα στρατόπεδα, χαραχτηκαν στη μνήμη του σαν χρόνια. Ο Ζακ όμως κατάφερε μέσα από απίστευτες κακουχίες να επιβιώσει για να ζήσει την απελευθέρωση...

«Ήρθαν με φορεία και μας έριξαν κουβέρτες πάνω μας. Ήταν το πρώτο συναισθημα της σωτηρίας: η ζέστη εκείνης της κουβέρτας.

Ξύπνησα πάνω σ' ένα κρεβάτι με κολλαρισμένα και πεντακάθαρα λευκά σεντόνια. Σχεδόν δεν το πίστευα. Ήρθε από πάνω μου μια αγγλίδα νοσοκόμα με την καθαρή λευκή στολή της. Νόμιζα ότι είμαι στον Παράδεισο. Έμοιαζαν όλα ένα όνειρο.

Ήμουν είκοσι κιλά. Υπέφερα από ασитία, αφυδάτωση, πλευριτιδα και χίλια δυο άλλα. Μας ξεφείρισαν και μας απολύμαναν όλους. Πολλοί συνέχιζαν να πεθαίνουν, αφού είχαν περάσει πλέον σωματικά το κατώφλι του δρόμου χωρίς επιστροφή.

Δεν είχαμε καμία άλλη σκέψη στο μυαλό μας απ' το να γυρίσουμε στις οικογένειές μας ή οτιδήποτε μπορεί να είχε απομείνει από αυτές. Από εκείνο το τρένο των τριών χιλιάδων ανθρώπων που φτάσαμε μαζί στο Άουσβιτς, γυρίσαμε στην Ελλάδα δέκα όλοι κι όλοι. Πρέπει να περπατήσαμε περίπου δύο μήνες. Γυρίσαμε με τα πόδια στην Ελλάδα από την Πολωνία. Διασχίζοντας τη Γιουγκοσλαβία οι αντάρτες μάς έγδυσαν, μας πήραν όλα τα ρούχα που μας είχαν δώσει οι Σύμμαχοι και καταλήξαμε γυμνοί ξανά.

Κάπου στη Βόρεια Ελλάδα μάς άφησαν και πήραμε το τρένο της επιστροφής. Κατεβήκαμε στην Αθήνα και ήταν βράδυ. Μπήκα να κοιμηθώ σε ένα άδειο κτίριο, το 2ο γυμνάσιο Αρρένων Αθηνών. Ξύπνησα το πρωί κι άρχισα να κατεβαίνω την Πατησίων. Περνώντας έξω από το σπίτι που κρυβόμαστε τότε, χτύπησα την πόρτα του ισογείου στο θυρωρό. Φυσικά στην κατάστασή μου δεν με αναγνώρισε και ήταν καχύποπτος.

«Εγώ είμαι, ο Ζακ. Ζακ Μεναχέμ».

«Πώς λένε τον πατέρα και τη μάνα σου;»

«Ντάριο και Πολέτ».

Κόντεψε να λιποθυμήσει. Με ανεβάζει επάνω στο σπίτι του και μου δίνει ρούχα και κουβέρτες να ζεσταθώ. Φωνάζει τέσσερις άνδρες από την πολυκατοικία και αμέσως πηγαίνουν στο σπίτι που έμενε τότε η μητέρα και η αδερφή μου. Χτυπούν το κουδούνι και ανοίγει η μητέρα μου. Τους κοιτάει στα μάτια και χωρίς κανείς να πει τίποτα, χωρίς να περάσει ούτε ένα δευτερόλεπτο, φωνάζει: «Το παιδί μου. Το παιδί μου γύρισε!»

Με αγκάλιασε κι ένιωσα σαν να ήμουν ξανά σε ηλικία τριών ετών. Νόμισα πως η ζωή μου

Ξεκίνησε απ' την αρχή, πως τίποτα απ' όλα αυτά δεν είχε συμβεί, ήταν όλα ένα όνειρο. Κλαίγαμε για ώρες. Είχε περάσει τόσοσ καιρός χωρίς να ακούσουμε κουβέντα ο ένας για τον άλλο, δεν ξέραμε αν οι άλλοι ήταν ακόμα ζωντανοί...

Δεν ξαναπήγα στη Γερμανία. Γύρισα όλο τον κόσμο αργότερα στη ζωή μου. Αλλά όχι στη Γερμανία. Ούτε στο Άουσβιτς ξαναπήγα ποτέ.»

Το βιβλίο [«Ζακ Μεναχέμ» του Ερρίκου Αρρώνες](#) κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Φερενίκη»

ΠΗΓΗ: gr.hellomagazine.com, 27.1.2022

ΣΧΕΤΙΚΑ:

ΜΗΝΥΜΑΤΑ:

[ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠτΔ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[MESSAGE BY THE GREEK PM MITSOTAKIS FOR THE HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΝΙΚΟΥ ΔΕΝΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ](#)

[ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΝΙΚΗΣ ΚΕΡΑΜΕΩΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΙΗΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[MESSAGE OF THE GREEK PRESIDENCY OF THE IHRA FOR HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2021](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΚΙΣΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[KIS MESSAGE FOR HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ – ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΑΛ: «Ο αγώνας απέναντι στην αναζωπύρωση της μισαλλοδοξίας και του ρατσισμού πρέπει να είναι καθημερινός και συνεχής»](#)

[ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΕΡΑ25 ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΜΩΥΣΗ ΕΛΙΣΑΦ](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΟΡΓΙΑΖΙΔΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΜΗΝΥΜΑ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΘΑΝΑΣΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022: «ΚΑΜΙΑ ΑΝΟΧΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΜΙΚΡΗ ΧΑΡΑΜΑΔΑ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΙΑΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ](#)

ΔΡΑΣΕΙΣ – ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ:

[ΜΝΗΜΗ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022: Η ΕΛΛΑΔΑ ΘΥΜΑΤΑΙ... ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ](#)

[HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022: GREECE REMEMBERS... EVENTS AND ACTIVITIES](#)

[ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΜΝΗΜΗΣ WE REMEMBER](#)

[THE HELLENIC PARLIAMENT ILLUMINATED FOR THE WE REMEMBER CAMPAIGN ON](#)

[HOLOCAUST REMEMBRANCE DAY 2022](#)

[Δ.ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ, 28.1.2022](#)

[Η ΒΟΥΛΗ ΤΙΜΗΣΕ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ - ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ](#)

[ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[THE ATHENS CITY HALL ILLUMINATED FOR THE WE REMEMBER 2022 CAMPAIGN](#)

[Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΒΡΑΪΣΜΟΣ ΣΤΟ #WEREMEMBER 2022](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ](#)

[ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΙΣΕ & I.K. Θεσσαλονίκης ΔΑΥΙΔ ΣΑΛΤΙΕΛ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ](#)

[ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΚΙΣΕ ΒΙΚΤΩΡΑ ΙΣ. ΕΛΙΕΖΕΡ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2022](#)

[ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΑΥΘ & ΟΜΑΔΑΣ ΤΖΟΥΝΤΟ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ I.K. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΟΘ ΜΕ ΤΟΝ GIL SHAHAM ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΑ ΤΡΙΚΑΛΑ](#)

[ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ ΓΙΑ ΤΑ 77 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΥ – 27.1.2022](#)

[ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ #WEREMEMBER 2022 ΤΟΥ WJC](#)

[#WEREMEMBER 2022 - ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ του ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ](#)

[ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΜΕ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ YAD VASHEM ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΗΜΕΡΑΣ ΜΝΗΜΗΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΔΡΑΣΗ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΛΙΘΩΝ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΡΡΕΝΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ](#)

[ΠΡΟΒΟΛΗ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΣΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΧΑΝΙΩΝ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022: ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ](#)

[ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 2022 ΣΤΟΝ ΒΟΛΟ](#)

[ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ GAMARAAL «ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΕΛΒΕΤΟΙ ΕΠΙΖΩΝΤΕΣ ΤΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ»](#)

[ΘΥΜΗΣΟΥ...ΈΝΑ ΒΙΝΤΕΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΚΟΤΡΩΝΗ ΓΙΑ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΩΝ ΕΒΡΑΙΩΝ](#)

ΑΡΘΡΑ - ΕΚΠΟΜΠΕΣ - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

[77 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ. Ο ΒΙΚΤΩΡ ΕΛΙΕΖΕΡ ΑΝΑΛΥΕΙ ΤΟΝ ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟ -ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΣΤΟ "ΒΗΜΑ" 30.1.2022](#)

[ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΙΣΕ ΔΑΥΙΔ ΣΑΛΤΙΕΛ: Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΜΙΣΟΣ](#)

[ΔΑΥΙΔ ΣΑΛΤΙΕΛ: ΠΑΡΚΟ ΜΝΗΜΗΣ Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ - ΝΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ ΑΜΕΣΑ Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ](#)

[Η ΟΝΤΕΤ ΒΑΡΩΝ – ΒΑΣΑΡ ΕΞΕΤΑΖΕΙ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΙΜΟ ΛΕΒΙ: «ΕΤΣΙ ΗΤΑΝ ΤΟ ΑΟΥΣΒΙΤΣ»](#)

[ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ Η ΜΝΗΜΗ ΖΩΝΤΑΝΗ του ΣΑΜ ΝΑΜΙΑ](#)

[ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΤΗΣ ΕΡΤ2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ](#)

[ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ στη ΜΕΓΑΛΗ ΟΘΟΝΗ](#)

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ:

[ΖΑΚ ΜΕΝΑΧΕΜ: Η ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ](#)

[ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΜΩΣΣΕ ΑΕΛΙΩΝ: «ΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ ΣΟΥ ΛΕΕΙ ΟΤΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΣΕ ΣΚΟΤΩΣΕΙ ΝΑ ΜΗΝ ΠΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΤΟΝ»](#)

[ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΠΕΤΑ: «Ζούσα καθημερινά με το φόβο της σύλληψής μου από τους Γερμανούς - Πώς σώθηκα από το Ολοκαύτωμα»](#)

[ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΜΟΝΙΝΑ-ΜΠΕΝΟΥΖΙΛΙΟ: «Έτσι σώθηκα από το Ολοκαύτωμα - Έμαθα πλέον να μην φοβάμαι τίποτα»](#)